Riigikohus: notar peab pärimislepingu tagajärgi põhjalikult selgitama

28. November 2022

Riigikohus rõhutas eelmisel nädalal avaldatud otsuses, et pärimislepingut on võimalik tühistada vaid väga erandlikel juhtudel, mistõttu tuleb notaril enne lepingu sõlmimist pooltele selle olemust ja alternatiive hoolikalt selgitada.

Kohtus arutusel olnud juhtum puudutas elukaaslasi, kes sõlmisid pärimislepingu, millega mees nimetas naise oma pärijaks. Paari kooselu lõppes aga vähem kui aasta hiljem, mistõttu soovis mees lepingu tühistada.

Kuna naine lepingu tühistamisega ei nõustunud, esitas mees kohtule hagi, et asendada naise nõusolek kohtuotsusega. Maa- ja ringkonnakohus jätsid hagi rahuldamata ning samale seisukohale asus 23. novembril avaldatud otsuses ka Riigikohtu tsiviilkolleegium.

Kolleegium märkis, et erinevalt testamendist ei saa pärandaja pärimislepingut üldjuhul ühepoolselt muuta ega tühistada. Kohtult on võimalik taotleda teise poole nõusoleku asendamist üksnes erandlike ajaolude korral, kui lepingu tühistamisest keeldumine on vastuolus hea usu põhimõttega.

Riigikohus nõustus maa- ja ringkonnakohtuga, et ainuüksi ligi 20 aastat kestnud kooselu lõppemine selline erandlik asjaolu ei ole. Lisaks peaksid ilmnema veel mingid täiendavad asjaolud, mille puhul pärimislepingu jõusse jäämine oleks vastuolus ausalt ja õiglaselt mõtlevate inimeste õiglustunde ja väärtushinnangutega.

Kolleegium selgitas, et pärandajal on võimalik leping tühistada, kui selle sõlmimise ajal esines kas oluline eksimus, pettus, ähvardus või vägivald. Ehkki pärandaja sõnul eeldas ta lepingut sõlmides kooselu kestmist kuni surmani, ei saa kohus tõlgendada eksimusena seda, kui inimese ootused tuleviku suhtes jäävad täitumata.

Riigikohus juhtis tähelepanu veel sellele, et pärimislepingu olemust ja eripärasid arvestades on notaril täita oluline roll. Ta peab lepingu pooltega läbi arutama, selgitama neile selle tagajärgi ja vajadusel hoiatama läbimõtlematu tegevuse eest.

Notaril tuleb pärimislepingu tõestamisel selgitada pooltele selle eeliseid ja puudusi ning alternatiivseid võimalusi, kuidas määrata surma korral oma vara saatust. Muu hulgas peaks notar pöörama tähelepanu asjaolule, et pärimislepingu ühepoolse muutmise ja tühistamise võimalused on võrreldes testamendiga äärmiselt piiratud. Sestap tuleks pooltele tutvustada ka võimalust leppida eraldi kokku pärimislepingust taganemise õiguses ja tingimustes.

Riigikohtu otsusegasaab tutvuda siin[1].

Arno Põder
pressiesindaja
Riigikohus
arno [dot] poder@riigikohus [dot] ee

Allikas URL: https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-notar-peab-parimislepingu-tagajargi-pohjalikult-selgitama

Lingid
[1] https://www.riigikohus.ee/et/lahendid/?asjaNr=2-20-3869/58